

Трети март - освобождението на България от турско робство

Написано от ivailo

Неделя, 02 Март 2014 23:14

В българския исторически календар има една велика дата -3 март 1878 г. - подписването на Сан Стефанския мирен договор. Тази най-велика българска, историческа дата е наш официален празник, датиращ от зората на нашето Освобождение от турско робство. Петстотин години от онова далечно лято 1396-то, когато последна пада и Бдинската крепост. И още през април 1403 г. във Видинско и Тимошко избухва първото въстание по българските земи, възглавявано от Константин и Фружин, синовете на Иван Срацимир и Иван Шишман. 1403 г. не бива да избягва от полезрението на българските и главно на нашите видински историци. През епохата на петвековното робство в старите видински хроники са записани още въстания, още въоръжени сблъсъци. През 1688 г. във Видинския санджак избухва Чипровското въстание, през различни периоди на 17, 18 и 19 век се появяват хайдушки чети, избухват малки и големи бунтове и въстания. Тези размирици са свързани с имената Баба Новак, хайдут Цеко, хайдук Велко, Пуйо войвода и неговия син даскал Вълчо. През 1850 г. избухва голямото въстание в Северозападна България. Населението на видинска област е било съпричастно и с Априлското въстание 1876 г. През юни същата година избухва и Сръбско-турската война и един доброволчески отряд под водителството на майор Киреев навлиза в поробените български земи.

И нека посочим с гордост, че българската история е отредила едно от най-достоините

първостепенни имена на Видин и Видинския край. В една прекрасна книга на Иван Гешов, виден революционен деец от нашето Възраждане, строител на нова България, възпитаник на Кембриджския университет, в книгата си "Видяно, чуто, преживяно" пише: "Три са градовете в България, които първи започнаха борбата срещу робството и това са Търново, Пловдив и Видин." Ето това е живата българска история, с която трябва да се гордеем, да изучаваме и да я прилагаме на дело в наши условия.

Видин е свързан по Дунава с модерните европейски страни на запад. Възрожденският дух, както е казвано много пъти, се е носел по Дунава и на запад, и на изток към Русия. И не случайно видинските първенци са имали търговски, икономически и културно-интелектуални връзки и към Виена и Будапеща, и към Русия - Москва, Петербург, Одеса, Киев. Там са се учили мнозина родолюбиви българи. Да не забравяме, че геополитическите връзки, историческата съдба е отредила на България това място да бъдем най-близко до нашия поробител. Нашите преки съседи са се освободили преди нас. И затова колкото и да венцеславим нашите поборници, нашите добри съседи са били многократно толерирани и подпомагани от великите сили. А всяка велика сила и не дотам велика, се е стремяла да защитава преди всичко своите национални интереси. И в този низ от исторически събития и превратности, нека посочим, че съседите ни Сърбия и Румъния са дали подслон на нашите революционери в Белград и Букурещ. Да си спомним за легията на Раковски, да си спомним за хъшовете - немилите-недраги български патриоти, да си спомним за Българския таен революционен комитет на Левски и Каравелов, да си спомним за четата на Ботев, та даже и за отпечатването на първия видински вестник "Ступан", където Димитър Хранов, Найчо Цанов, Димитър Балеv от Видин, пряко и косвено са се свързали с българските национални революционни дейци от ранга на Каравелов и Ботев. И не е маловажно, че за Освобождението на България огромна роля се пада и на тези, които дръзнаха да издадат през 1874 г. първия "земледелчески икономически" вестник "Ступан". В първата призивна статия четем "Жалостни и тъжни гласове се чуват навсякъде из Отечеството ни, че сиромашията и бедността от ден на ден растат между народа... Ако не си помогнем, ще стоим със скръстени ръце. Дошло е време да си помогнем сами..." И този вестник, разпространяван тайно по всички кътища на поробените български земи, е бил истинска народна трибуна за националното освобождение на България. Този вестник спира след избухването на епохалното Априлско въстание през 1876 години. Въстанието е потопено в пламъци и залято с кръв. Едва тогава в западната преса и в Русия се появяват такива зловещи картини като бесилките, посечените и набучени на колове непокорни български глави. Това не са покъртителни картини от Перушица и Батак, това е картина от Видин през 1876 г.

Но да продължим с борбите и участието на българите в Освободителната Руско-турска война. Да споменем и за българското опълчение. И на първо място да посочим, че Михалаки Георгиев с риск на живата си по поръка на тайния революционен комитет набира, написва най-точни данни за стратегическото положение - най-големи подробности, нанесени на карта и написани на ръка и ги препраща по гълъбова поща в отсрещния дунавски бряг. По тези сведения се ръководят до края на войната руските освободители, пише в спомените си Михалаки Георгиев.

Да споменем за един любопитен факт, малко известен, а навярно и неизвестен на мнозина. Съпругата на Михалаки Георгиев - Магдалина, една високоинтелигентна и образована българка, студентка в Киев, при освещаването на Самарското знаме в Плоещ, Румъния, е забила едно от гвоздейчетата на дръжката на тази българска светиня. На това свещено за българския народ знаме в православния Христов кръст са извезани образите на Света Дева Мария и младенеца на едната страна и образите на "Св. Св. Кирил и Методий" на другата страна. Но да продължим по-нататък - Димитър Хранов, редакторът на в. "Ступан" по време на Освобождението е главен драгоманин - преводач в щаба на генерал Гурко. И още нещо, добре известно е, че братът на Любен Каравелов - Петко Каравелов, заедно с д-р Димитър Моллов настъпват в редовете на армията освободителка от Русия към Видин, където заемат най-отговорни постове - вицегубернатор и главен лекар на Видинска губерния. Много може да се прочете, много може да се научи от написаните книги за Освобождението на България и затова трябва, най-вече младото поколение, и преди всичко нашите учители и нашите ученици да имат под ръка и една настолна книга, отпечатана в издателство "Видин", където главната заслуга се пада на г-н Николай Асенов и г-н Иванчев, председател на Комитета за културното възраждане на Видин и председател на Видинския комитет "Васил Левски". Тук редакторите и екип от сътрудници - краеведи са се постарали да съберат и отпечатат една нова, бих казал, с възрожденски дух спретната книга "Освобождението на Видин" в поредицата АЛМАНАХ 2003 г. по повод 125 години от освобождението на Видин*. Книгата и по форма, и по съдържание е много ценна. Вярно е и е напълно прав г-н Петко Кичашки, че е допуснат и малък пропуск, не е посочен и д-р Бърни Бончев, който е един от най-ревностните изследователи на историята на Видин. Бих добавил и още нещо. Той, д-р Бончев, както и Ангел Будев имаха рядката възможност не само да четат и преписват историята и да вникват в същността на големите исторически събития, но най-главното - да я прилагат в своята пряка служебна и обществена дейност. От тази наша родна видинска история трябва да бъдат последователи и днес, и утре всички ония, издигнати или назначени за решаване съдбините на Видин и Видинския край, а оттам и съдбините на нашите национални български интереси.

Много може да се говори и пише за това, което е било, но това не е само една носталгия, а е необходимо да бъдем обладани от най-ценното, най-стойностното и най-главното, приложимо в днешните условия. Да си спомним за един видинлия, народният учител Младен Павлов, който, при посрещането на Христо Ботев и неговата чета на брега на Дунава, при питането и призова му "Къде сте, братя българи", всички се били изпокрили и само той и още един българин, само тези двама българи, потеглят с Ботевското знаме. И това не ни ли напомня за Левски, който в писмото си до Филип Тотю пише и една дума "Българе" и там след нея е нанизал цели четири въпросителни, цели четири питанки?????. А днес тези питанки след думата "Българе" все още се отнасят и за нашите поколения. Тогава защо не си спомним, че под Самарското знаме са воювали, ранявани и загинали и мнозина българи...

// Но все пак да се спрем на датата 12 февруари по стар стил в годината 1878 г. На тази дата по достоверни източници документирано е казано, след дните на обсадата на Видин, че за свободата на България и освобождението на Видин са взели участие и

Трети март - освобождението на България от турско робство

Написано от ivailo
Неделя, 02 Март 2014 23:14

румънските войски, имало е някога и паметник в чест на загиналите при с. Смърдан (днес с. Иново), има и сега издигнат възпоменателен кръст. И тук трябва да подчертаем, че това е в памет на загиналите наши съседи от Румъния. Някои румънски историци пишат, че Освободителната Руско-турска война, според, тях е Руско-румънско-турска война. Дали е така, без да пренебрегваме и финландското участие и да се постави още едно тире след румънска и финско-руска война.

Но за световната история тя си остава единствено Руско-турска война. Трябва да отбележим, че никога никой български историк няма да направи компромис със собствената си национална съвест и доблест и напише примерно Руско-българско-турска освободителна война. Но това според мен е една историческа неправдоподобност. Защото в народната памет, в светлите страници на България, историците трябва да показват истината и никога да не бъдат ръководени от свои интерпретации, коментари за това, което е било или да се ръководят от конюнктурни съображения и желаниа.

Да припомним, че през 2004 г. се навършиха 100 години от смъртта на Феликс Каниц, едно име, което е записано в историята на Видин. Той е нарисувал много картини, публикувани на страниците на някогашните вестници и в неговата книга "Дунавска България и Балканът". За него е писано в книгата "125 години от Освобождението на Видин". И в тази книга, нека прочетем няколко реда, където той, Каниц, пише: "Във видинското Ружино гробище са починали пощадените от вражеските куршуми голям брой руски войници и офицери, но те не бяха пощадени от прочутата блатна треска - маларията и техните надгробни камъни са положени в основите на величествения български храм "Свети Димитър".

Трети март 1878 г. - една велика историческа дата, нашият официален празник. И нека си припомним написаното от най-видинския писател - Михалаки Георгиев: "Аз видях Освобождението. В тези три думи е обгърнато щастието да доживееш едно събитие от такова грамадно значение, каквото хората с векове чакат да доживеят и да почувстват онези наслаждения, не които се радваме ние, съвременниците на това наше освобождение. Аз видях освобождението, Видин беше предаден от турските власти на руските освободителни войски... Градът празнува своя Великден."

Христо Лишков - Из старите видински хроники